

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “เรือกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้นำเสนอผลการศึกษาซึ่งตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจน ในบทนี้จึงเป็นการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

5.1 สรุป

5.1.1 ประเภทของเรือที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี

การสัญจรทางน้ำเป็นเส้นทางที่สำคัญมากต่อการใช้ชีวิตในสังคมไทยในอดีตเนื่องจากสภาพภูมิประเทศของไทยเป็นที่ราบลุ่มและรายล้อมไปด้วยแม่น้ำและลำคลองเรือจึงเป็นพาหนะที่สำคัญอย่างยิ่ง ในปัจจุบันถึงแม้การสัญจรทางน้ำจะลดความสำคัญลงเนื่องด้วยมีการตัดถนนและเปลี่ยนมาสัญจรทางบก แต่การใช้เรือเป็นพาหนะก็ยังมีพบเห็นอยู่โดยเฉพาะในการใช้เรือเป็นพาหนะในการท่องเที่ยว ซึ่งเรือที่ให้บริการในการท่องเที่ยวก็มีหลากหลายประเภทดังนี้

5.1.1.1 เรือด่วน

เรือด่วนเจ้าพระยาเป็นเรือโดยสารที่มีขนาดใหญ่ สามารถบรรจุคนได้ถึง 120 คน ระยะทางที่ให้บริการคือเส้นทางอำเภอปากเกร็ด-ท่าบ้านนทบุรี-สาทร-วัดราชสิงขร-ราษฎร์บูรณะ โดยบริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด ซึ่งสีของธงของเรือแต่ละประเภทจะบ่งบอกถึงวัน เวลาและท่าเรือที่เรือด่วนนั้นจอดมีรายละเอียดดังนี้

- เรือธรรมดา (ไม่มีธง)

เรือโดยสารประเภทนี้จะจอดทุกท่าเรือระยะทางจากวัดราชสิงขรถึงนทบุรี เปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์ (หยุดวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ) เริ่มให้บริการตั้งแต่เวลา 06.20 - 08.05 น.

- เรือด่วน (ธงส้ม)

เรือโดยสารนี้ให้บริการจากวัดราชสิงขรถึงนทบุรี เปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ (แต่วันเสาร์-อาทิตย์จำนวนเที่ยวจะน้อยกว่าวันปกติ) เริ่มให้บริการช่วงเช้าถึงเย็น ประมาณ 06.00 น. ถึง 19.00 น.

- **เรือด่วน (ธงเหลือง)**

เรือโดยสารนี้ให้บริการจากนนทบุรีถึงบึงสีรัชชฎร์บูรณะเปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เริ่มให้บริการช่วงเช้าประมาณ 6.00 น. ถึง 8.30 น. เริ่มจากนนทบุรีไปบึงสีรัชชฎร์บูรณะ และช่วงเช้าจากบึงสีรัชชฎร์บูรณะไปนนทบุรี จำนวน 3 รอบ ในช่วงเย็นเวลา 16.00 น. ถึง 20.00 น. เริ่มจากสาทร ไปนนทบุรี (ไม่ได้เริ่มที่บึงสี) ส่วนช่วงเย็น จากนนทบุรีไป บึงสีรัชชฎร์บูรณะ มี 2 รอบเท่านั้นคือ เวลา 17.00 น. และ 17.30 น. ในวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์จะวิ่งเช้า-เย็น วันละ 1-2 เที่ยว

- **เรือด่วน (ธงเขียว)**

เรือโดยสารนี้ให้บริการจากปากเกร็ดถึงสาทรเปิดให้บริการวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เริ่มให้บริการช่วงเช้าประมาณ 6.00 น. – 08.00 น. (จะออกทุก 30 นาที) ช่วงเย็นประมาณ 16.00 - 18.00 น. (จะออกทุก 30 นาที)

- **เรือด่วนท่องเที่ยวเจ้าพระยา (ธงฟ้า)**

เรือโดยสารนี้เป็นเรือท่องเที่ยว ที่ล่องไปตามแม่น้ำเจ้าพระยาและจอดตามท่าเรือสำคัญที่เชื่อมต่อกับสถานที่ท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ มากมาย นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมกรุงเทพมหานคร ด้วยความสะดวกและปลอดภัย นักท่องเที่ยวที่ถือบัตรโดยสารประเภท 1 วัน สามารถเดินทางได้โดยไม่ต้องซื้อตั๋วโดยสารใหม่เปิดบริการทุกวันเริ่มให้บริการช่วงเวลา 09.30 น. ถึง 17.00 น. ในเส้นทางสาธรรถึงท่าพระอาทิตย์ และในช่วงเวลา 16.00 น. ถึง 17.30 น. ให้บริการในเส้นทางสาธรรถึงเอเชียทีคตั้งแต่เวลา 16.00 น. เป็นต้นไปเรือจากท่าพระอาทิตย์จะให้บริการสุดท้ายที่ท่าเรือเอเชียทีคซึ่งท่าที่จอดให้บริการคือ 9 ท่าด้วยกัน

5.1.1.2 เรือเช่าเหมาลำ

เรือเช่าเหมาลำคือเรือรับจ้างที่ให้บริการผู้โดยสารที่มีจุดประสงค์ใช้เรือในการเดินทางสัญจรทางแม่น้ำ ลำคลองเพื่อไปในสถานที่ที่ต้องการ อัตราค่าบริการในการเช่าเรือก็จะแตกต่างกันไปตามขนาดประเภท และจำนวนผู้โดยสารที่เรือสามารถบรรทุกได้ ซึ่งเรือเช่าเหมาลำก็มีด้วยกันหลากหลายแบบดังนี้

- **เรือแท็กซี่**

เรือแท็กซี่ หรือที่ชาวเรือเรียกว่า “เรือยนต์ลากจูง” ลักษณะของเรือคือ หัวเรือแบนกว้าง เข็ดขึ้นเล็กน้อย ท้ายเรือแบนลาด มน โคง้เกือบกลม ท้องเรือกลม มีแก่งคลุมกลางลำเว้นคานฟ้า หัว-ท้ายของเรือบางลำที่มีขนาดใหญ่เครื่องจะสูง และท้องเรือจะลึกมาก ใบจักรเรือก็จะกินน้ำลึก เพื่อให้มีกำลังลากจูงมาก และมีเครื่องบังคับต่อไปที่หัวเรือ

- เรือหางยาว

เรือหางยาวถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย เพราะในต่างประเทศไม่มีใช้ หรือหากมีใช้ก็จะมีลักษณะไม่เหมือนของไทย เพราะเรือหางยาวของไทยสามารถแล่นได้เร็ว มีความสวยงาม ชื่อเรือที่เขียนติดข้างเรือก็ใช้สีและรูปแบบตัวอักษร

- เรือบัส

เรือบัส หรือเรือลำใหญ่ ที่สามารถบรรทุกทุกคนได้จำนวนมากเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นหมู่คณะซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ประเภทของเรือที่ใช้เป็นพาหนะในการท่องเที่ยว นั้น นับเป็นสิ่งสำคัญในการบริการด้านการท่องเที่ยว ทางน้ำที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ และเข้ารับบริการการการท่องเที่ยวทางเรือ เพื่อเที่ยวชมความงามในด้านวัฒนธรรมในฝั่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ทำให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยใช้เรือเป็นพาหนะจึงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรป อเมริกา และเอเชีย ทำให้การท่องเที่ยวทางเรือในย่านฝั่งธนบุรีมีความน่าสนใจและนับเป็นการให้บริการที่กำลงนิยมในด้านการท่องเที่ยวฝั่งธนบุรีในปัจจุบัน

5.1.2 การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี

ในการจัดการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครย่านฝั่งธนบุรีมีการจัดการอย่างเป็นระบบโดยมีกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มเรือในย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งชุมชนได้ตั้งกลุ่มธุรกิจการให้บริการทางเรือขึ้น โดยมีกระบวนการจัดการดังนี้

5.1.2.1 การประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับชุมชน และผู้ประกอบการทางเรือ โดย

ประชุมด้านวิธีการเตรียมความพร้อมของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นมัคคุเทศก์บรรยายให้ความรู้ การอำนวยความสะดวก ที่พัก ฯลฯ ซึ่งกลุ่มธุรกิจการให้บริการทางเรือในย่านธนบุรีนั้นได้ร่วมมือและสร้างเป็นกลุ่มเครือข่ายในการให้บริการทางเรืออย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.2.2 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมในการให้บริการทางเรือ โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้บริการที่จะต้องมีความรู้ที่ได้มาตรฐาน เช่น ความสะอาด การตรวจสภาพเรือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา การมีเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวหากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้รวมไปถึงการมีศักยภาพในการดูแลนักท่องเที่ยวในการให้บริการอีกด้วย

5.1.2.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดประสบการณ์ในการประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวทางเรือ ซึ่งมีการจัดอบรมผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง อาทิ การอบรมมัคคุเทศก์ การอบรมพนักงานขับเรือ การอบรมวิธีการใช้เสื้อชูชีพ และการถ่ายทอดประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของการทำธุรกิจการท่องเที่ยวทางเรือ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้เอง ทำให้กลุ่มนักธุรกิจรุ่นหลัง สามารถดำเนินรอยตาม และสามารถขับเคลื่อนธุรกิจทางเรือ โดยใช้หลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายอย่างประสบความสำเร็จ

ทั้งนี้มีหน่วยงานที่คอยให้บริการอำนวยความสะดวก ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลในการท่องเที่ยวด้วยกันหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งมีหน่วยงานและระบบการจัดการท่องเที่ยวดังนี้

1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นกระทรวงที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกีฬา การศึกษาด้านกีฬา นันทนาการ และราชการอื่น ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดูแลและออกมาตรฐานท่าเรือในย่านฝั่งธนบุรี ตลอดจนร่วมวางแผนเส้นทางเดินเรือของกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวทางเรือในย่านฝั่งธนบุรี เพื่อให้มีความน่าสนใจและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางเรือในย่านฝั่งธนบุรีให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั่วโลก ผ่านทางเพจและเว็บไซต์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอีกด้วย

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนและร่วมจัดทำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน อีกทั้งยังสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเรือในย่านฝั่งธนบุรี โดยการจัดทำ CD บรรยายสถานที่ต่าง ๆ ในย่านฝั่งธนบุรีให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเข้ารับบริการการท่องเที่ยวทางเรือ ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือกับชุมชนและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น

3. สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ เป็นองค์กรที่เป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ เพื่อให้สมาชิกได้พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเป็นศูนย์สื่อข่าวสารระหว่างสมาชิกของสมาคม ทั้งนี้ในด้านการท่องเที่ยวทางเรือในย่านฝั่งธนบุรี สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มนักธุรกิจแห่งท่องเที่ยวทางเรือ โดยจัดอบรมความรู้ด้าน

วัฒนธรรมย่านฝั่งธนบุรีให้แก่เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการเป็นวิทยากรหรือไกด์แนะนำมาท่องเที่ยวย่านธนบุรี ได้รับทราบถึงข้อมูลและความสำคัญของสถานที่ต่าง ๆ ในฝั่งธนบุรี เพื่อนำไปสู่การขยายและเผยแพร่องค์ความรู้ได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ

4. กรรมการท่องเที่ยว ได้ดำเนินการสำรวจและดูแลในด้านสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ต่าง ๆ ในด้านฝั่งธนบุรี เพื่อดำเนินงานในการบริการจัดการความเรียบร้อยในด้านของการท่องเที่ยว เช่น การเข้ามาสนับสนุนการประกอบธุรกิจของชุมชน ทั้งในรูปแบบของมัคคุเทศก์น้อยและการให้แนะนำความรู้ในการทำธุรกิจการให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว อาทิ การนวดแผนไทย การผลิตสินค้าประเภทขนมไทย เพื่อเป็นรายได้และเป็นการให้บริการในด้านการค้าแก่นักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้แก่บุคคลในพื้นที่ยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนย่านฝั่งธนบุรีให้มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น

5. สมาคมโรงแรมไทย เป็นองค์กรที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจโรงแรม สร้างความสามัคคีระหว่างสมาชิก แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นเชิงวิชาการซึ่งกันและกันคุ้มครองส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้โรงแรมต่าง ๆ ในย่านริมน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี ได้มีบทบาทสำคัญในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวริมน้ำฝั่งธนบุรี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและนับว่าเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านที่พักให้นักท่องเที่ยว สมาคมโรงแรมไทยจึงมีส่วนสำคัญต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมริมน้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ในมิติของการให้บริการด้านที่พักเป็นอย่างดี

6. ศาสนสถานที่มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์คอยอำนวยความสะดวก

ศาสนสถานเป็นอีกสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งที่มีความนิยมทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในบริเวณพื้นที่ริมฝั่งธนบุรีนี้ก็มีวัดที่มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจและมีการให้บริการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในการท่องเที่ยว ดังนี้

1. วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร
2. วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่เจ้าพระยานิกรบดินทร์ (โต กัลยาณมิตร)
3. วัดประยูรวงศาวาสวิหาร
4. วัดอรุณราชวราราม
5. วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร
6. วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร
7. วัดปากน้ำภาษีเจริญ
8. วัดราชคฤห์วรวิหาร
9. วัดจันทร์ทารามวรวิหาร

10. วัดอินทารามวรวิหาร
11. วัดเวฬุราชิน
12. วัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร
13. โบสถ์ช่างตาครूस
14. พิพิธภัณฑ์บ้านคุณหลวงฤทธิณรงค์รอน
15. พิพิธภัณฑ์เรือหลวงเฉลิมพระเกียรติ
16. พิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน
17. พิพิธภัณฑ์เรือพระราชพิธี
18. พิพิธภัณฑ์บ้านขุนศึก
19. ตลาดวังหลัง

จากหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของธุรกิจบริการท่องเที่ยวทางเรือ นั้น ทำให้เห็นถึงกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่มีระบบ และสร้างความเสมอภาคในการประกอบธุรกิจในการท่องเที่ยวในฝั่งธนบุรี ซึ่งแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ในย่านฝั่งธนบุรี นับเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ทุกภาคส่วนช่วยกันดูแล และร่วมกันอนุรักษ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าและความงามของศิลปวัฒนธรรมไทยในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนวิถีชีวิตของคนไทยในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่ยังมีการประกอบอาชีพทางเรือ โดยเฉพาะการค้าขายทางเรือ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจและตื่นตาตื่นใจกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางเรือย่านฝั่งธนบุรี จึงมีการจัดการอย่างเป็นระบบ และมีกฎหมาย มาตรฐานของการทำธุรกิจบริการท่องเที่ยวทางเรือเป็นอย่างมาก ทั้งมีการจัดการอบรม การสอนงาน การตรวจสอบสภาพของเรืออย่างสม่ำเสมอ และความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้กระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางเรือในย่านฝั่งธนบุรีจึงมีประสิทธิภาพและได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก

5.1.2 ปัจจัยที่ส่งผลให้เรือกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งธนบุรีได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

ในพื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และมีชุมชนเก่าแก่ที่มีศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานมีการคงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมการดำรงชีวิตและอาหารการกินมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ยังคงมีชุมชนริมคลองและมีการใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทางอยู่บ้างซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวนิยมเช่า

เหมาเรือมาท่องเที่ยวและชมวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำที่เป็นเส้นทางสายสำคัญอย่างมากในอดีตที่ยังคงเหลือวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตดั้งเดิมอยู่ซึ่งควรค่าแก่การรักษา สนับสนุนให้คงอยู่และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นโดยไม่ให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการใช้ชีวิตของประชาชน

5.1.2.1 การบริการท่องเที่ยวย่านฝั่งธนบุรี

การเดินทางท่องเที่ยวย่านฝั่งธนในปัจจุบันสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้หลายช่องทาง ทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งการให้บริการทั้งด้านการคมนาคม อาหาร ที่พัก ของที่ระลึก การรักษาความปลอดภัย หน่วยงานประชาสัมพันธ์ และมิตรภาพของคนไทยที่เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาแล้วประทับใจและเดินทางกลับมาอีกครั้ง

5.1.2.2 การให้บริการทางเรือ

การเดินทางท่องเที่ยวทางเรือก็มีเรือที่คอยให้บริการและอำนวยความสะดวกเป็นในรูปแบบของเรือโดยสารประจำทาง เรือที่เป็นแบบท่องเที่ยว และเรือเช่าเหมาลำซึ่งมีให้บริการตามความสนใจของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการเรือเหมาจะมีเสื้อชูชีพให้ใส่เพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง ส่วนเรือโดยสารก็จะมีโพงและห่วงยางภายในเรือที่เป็นอุปกรณ์ที่ฉุกเฉินเมื่อเรือเกิดอุบัติเหตุ ทุกท่าเรือจะมีเจ้าหน้าที่คอยประชาสัมพันธ์และให้บริการในการขึ้นและลงเรือบริเวณในเรือก็จะมีคนเก็บเงิน คนท้ายเรือ และคนขับเรือที่คอยให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับผู้โดยสารทุกคน

5.1.2.3 การให้บริการทางถนน

การให้บริการทางบกในการเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ริมน้ำฝั่งธนก็จะมีรถโดยสารประจำทางสายต่าง ๆ ที่คอยให้บริการ ซึ่งมีราคา 6.50 บาท 9 บาท และตามระยะทาง รถแท็กซี่ให้บริการที่คิดค่าโดยสารตามระยะทางโดยเริ่มต้นที่ 35 บาท ส่วนรถตุ๊ก ๆ จะต้องตกลงราคากับคนขับ รถจักรยานยนต์รับจ้างคิดค่าโดยสารตามระยะทาง และมีให้บริการเช่ารถจักรยานในการเดินทาง ซึ่งในส่วนของการจักรยานนั้นได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหมู่ของชาวต่างชาติ

5.1.2.4 ร้านอาหารของที่ระลึก

สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ริมน้ำฝั่งธนบุรีก็มีการจัดจำหน่ายของที่ระลึกมากมายทั้งเป็นสิ่งของที่ เป็นของชุมชนท้องถิ่นทั้งอาหาร เสื้อผ้า ของใช้ เครื่องประดับและของที่ระลึกซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละพื้นที่และบ่งบอกถึงความเป็นไทยเช่น พัด กระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องใช้ เป็นต้น

5.1.2.5 นวดแผนไทย สปา

การนวดก็เป็นอีกเอกลักษณ์หนึ่ง que แสดงถึงความเป็นไทย เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มี มาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเอง หรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง โดยสังเกตเห็นผล ของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอด กันต่อ ๆ มาจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวดจึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและ โรคนางอย่าง

5.1.2.6 การอำนวยความสะดวกในการขอวีซ่า

ปัจจุบันวีซ่าเป็นปัจจัยอันดับต้นที่ควรคำนึงถึงก่อนการเดินทาง หากประเทศไหนไม่ จำเป็นต้องขอวีซ่า ก็มีความเป็นไปได้สูงที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปจำนวนมาก เพราะแค่มีหนังสือ เดินทางที่ไม่หมดอายุ และซื้อตั๋วเครื่องบิน ก็สามารถเดินทางเข้าประเทศนั้นได้ทันที

5.1.2.7 ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในประเทศไทยนอกจากจะมีสิ่งที่คอยอำนวยความสะดวกและให้บริการ กับนักท่องเที่ยวแล้วยังมีหน่วยงานที่คอยดูแลและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วยกันหลาย หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในหมู่ของชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวใน ประเทศไทยเนื่องจากชาวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวและเหตุการณ์ความไม่สงบต่าง ๆ นั้นส่ง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของไทยเป็นอย่างยิ่งทางภาครัฐจึงเข้มงวดในการให้บริการด้าน ความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

5.1.2.8 สถานที่พักอาศัยริมแม่น้ำเจ้าพระยา

สถานที่พักอาศัยริมแม่น้ำเจ้าพระยานั้นเป็นโรงแรมซึ่งมีแตกต่างกันหลายระดับเช่น บ้านวังหลัง ริเวอร์ไซด์ ,อนันตรา ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพฯ ,AVANI Riverside Bangkok Hotel ซึ่งเป็นอีก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและเลือกที่จะท่องเที่ยวทางเรือชื่นชมวัฒนธรรมริมน้ำ เจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี

5.1.2.9 ความเหมาะสมของราคาต่อสถานที่ สิ้นค้า และการบริการต่าง ๆ

ร้านค้า และการบริการต่าง ๆ ริมน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรีนั้น ได้รับความนิยมนอกจากคนต่างชาตินี้เข้ามาท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องของฝากราคาค่อนข้างสูงเนื่องด้วยแม่ค้าคนกลางและจะคิดราคาสูงเมื่อลูกค้าเป็นชาวต่างชาติซึ่งนับได้ว่าชาวต่างชาติค่อนข้างเสียเปรียบในเรื่องอาหารการกินแต่ในส่วนอื่น ๆ ถือว่าราคาค่อนข้างเหมาะสม

5.1.2.10 การอำนวยความสะดวกเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร

การอำนวยความสะดวกในการใช้ภาษาในการสื่อสารค่อนข้างจำกัดเนื่องจากคนไทยไม่ค่อยถนัดในด้านของภาษาอังกฤษ นอกจากจะมีผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ที่เรียนจบมาทางด้านภาษาโดยตรงเพียงลำพังชาวบ้านธรรมดาโดยส่วนใหญ่มักจะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษไม่ได้ยกเว้นแต่คนที่อยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวริมน้ำที่สำคัญ

5.1.2.11 ไมตรีของผู้คนในท้องถิ่น

คนไทยในภาพรวมเป็นคนที่มีความเป็นกันเองที่ค่อนข้างดีมีการใช้ภาษาพูดที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น คนไทยเป็นคนยิ้มง่าย มีไมตรี เป็นกันเอง จิตใจดี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ซึ่งผู้คนที่มาท่องเที่ยวที่หลงทางก็คอยบอกและให้ความช่วยเหลือเต็มที่ซึ่งด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในผู้คนที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอีกครั้ง

5.1.2.12 สภาพอากาศ

ประเทศไทย ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตร้อนใกล้เส้นศูนย์สูตร ทำให้ภูมิอากาศของประเทศไทยลักษณะเป็นแบบร้อนชื้นส่งผลให้ประเทศไทยมีฤดูด้วยกัน 3 ฤดู คือฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ซึ่งบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ที่จัดอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยอากาศค่อนข้างจะร้อนมากในเวลากลางวันซึ่งแตกต่างจากประเทศในทวีปยุโรปที่เป็นเมืองหนาวดังนั้นประเทศไทยจึงเป็นอีกประเทศหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจเดินทางมาอาบแดด และมาเที่ยวชมศิลปะความงาม ทั้งวัดวาอาราม วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างเฉพาะตัว วิถีชีวิตริมแม่น้ำที่เรียบง่ายและหาชมได้ยากในประเทศอื่น

จากการที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความนิยมในการท่องเที่ยวทางเรือในฝั่งริมน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรีนั้น กลุ่มชาวต่างประเทศร้อยละ 80 เป็นคนยุโรปที่มีความต้องการในการท่องเที่ยวทางเรือ ร้อยละ 15 เป็นนักท่องเที่ยวชาวอเมริกา และร้อยละ 5 เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกที่จะมาท่องเที่ยวทางเรือในย่านธนบุรี จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้เรือ

เป็นพาหนะหลักในการนำเที่ยวขึ้น เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ ตลอดจนเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของประเทศไทยอีกด้วย

5.2 อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง “เรือกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

ในด้านประเภทของเรือที่ใช้ในการท่องเที่ยวในแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ได้มีเรือในประเภทต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยวในการใช้บริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเลือกใช้บริการในกลุ่มเรือที่เหมาะสมกับตนเอง และตอบสนองความต้องการในการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มคน โดยเรือที่ให้บริการการท่องเที่ยวขึ้นจะต้องมีการอำนวยความสะดวก และให้บริการอย่างครบถ้วนในด้านความปลอดภัย การประสานงานในด้านโรงแรมที่พัก ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยว ในด้านองค์ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ของ อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์ (2540) ที่ให้คำจำกัดความของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไว้ว่า ธุรกิจและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1. การคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นโดยปราศจากการเดินทางเห็นจะไม่ได้ การคมนาคมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวจนกลายเป็นอุตสาหกรรม
2. ที่พัก เมื่อมีการเดินทางก็จำเป็นต้องมีการพักแรม ซึ่งถือว่าอุตสาหกรรมที่พักเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นอันดับสองรองจากอุตสาหกรรมของที่ระลึก
3. ร้านอาหารภัตตาคาร กิจกรรมร่วมที่ต้องเกิดในระหว่างที่นักท่องเที่ยวเดินทาง
4. บริการนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินทาง อำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่นักท่องเที่ยว
5. สิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งสิ่งดึงดูดใจที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น
6. ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง เป็นธุรกิจที่ทำรายได้สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ ธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
7. ความปลอดภัย ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากเช่นกัน

ทั้งนี้ในด้านประเภทของเรือที่ให้บริการสำหรับการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรีนั้น ได้มีการตรวจสอบมาตรฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เลือกใช้บริการการ

ท่องเที่ยวทางเรือเพื่อชมความงามและศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางวัฒนธรรมของชาติ

นอกจากนี้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านฝั่งธนบุรีนั้น ได้มีการจัดระบบและความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีการสร้างเครือข่ายและออกมาตรฐานกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและมีมาตรฐานในการบริการ ซึ่งในการจัดการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครย่านฝั่งธนบุรีมีการจัดการอย่างเป็นระบบซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยว ของ มนัส สุวรรณ (2541) ที่กล่าวว่า ในการจัดการท่องเที่ยวนั้น นับเป็นการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่า กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มเรือในย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งชุมชนได้ตั้งกลุ่มธุรกิจการให้บริการทางเรือขึ้น โดยมีกระบวนการจัดการดังนี้

1. การประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับชุมชน และผู้ประกอบการทางเรือ ถึงวิธีการเตรียมความพร้อมของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นมัคคุเทศก์บรรยายให้ความรู้ การอำนวยความสะดวก ที่พัก ฯลฯ ซึ่งกลุ่มธุรกิจการให้บริการทางเรือในย่านธนบุรีนั้นได้ร่วมมือและสร้างเป็นกลุ่มเครือข่ายในการให้บริการทางเรืออย่างมีประสิทธิภาพ

2. การคัดเลือกผู้เข้าร่วมในการให้บริการทางเรือ โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้บริการที่จะต้องมีความรู้ที่ได้มาตรฐาน เช่น ความสะอาด การตรวจสภาพเรือให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา การมีเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวหากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้รวมไปถึงการมีศักยภาพในการดูแลนักท่องเที่ยวในการให้บริการอีกด้วย

3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดประสบการณ์ในการประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวทางเรือ ซึ่งมีการจัดอบรมผู้ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง อาทิ การอบรมมัคคุเทศก์ การอบรมพนักงานขับเรือ การอบรมวิธีการใช้เสื้อชูชีพ และการถ่ายทอดประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของการทำธุรกิจการท่องเที่ยวทางเรือ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้เองทำให้กลุ่มนักธุรกิจรุ่นหลัง สามารถดำเนินรอยตาม และสามารถขับเคลื่อนธุรกิจทางเรือ โดยใช้หลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายอย่างประสบความสำเร็จทั้งนี้มีหน่วยงานที่คอยให้บริการอำนวยความสะดวก ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลในการท่องเที่ยวด้วยกันหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

ซึ่งมีหน่วยงานและระบบการจัดการท่องเที่ยว เช่น วัด พิพิธภัณฑสถานที่สำคัญต่าง ๆ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ในด้านปัจจัยที่ส่งผลให้เรือได้รับความนิยมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี นั้นย่อมมาจากหลายเหตุปัจจัย ซึ่งทรัพยากรทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นถึงการให้คุณค่า อนุรักษ์และเล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของ บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา (2548) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชน ในการตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

ทั้งนี้การท่องเที่ยวทางเรือ ฝั่งธนบุรี นับเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเห็นคุณค่าถึงแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งพยายามที่จะอนุรักษ์และรักษาคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ให้คงอยู่ไปพร้อม ๆ กับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวจากประเทศต่าง ๆ ที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ของ จูเลียน สจีวิต ที่กล่าวว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม เป็นการศึกษาระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัว (adaptation) ของสังคมแนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเป็นผล

มาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ เทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคม และลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เป็นเงื่อนไขหลักกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของสังคมวัฒนธรรมซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ระบบนิเวศในฝั่งธนบุรีที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการท่องเที่ยว คือ แม่น้ำเจ้าพระยา คลองต่าง ๆ ที่ลัดเลาะไปตามชุมชน ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญของการท่องเที่ยวทางเรือในเขตธนบุรีนั่นเอง

จากการอภิปรายผลดังกล่าว ทำให้เห็นถึงความสอดคล้องของแนวคิดทฤษฎีและผลการศึกษาเรื่อง “เรือกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ในแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งการอภิปรายผลครั้งนี้ ทำให้เห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวในย่านฝั่งธนบุรี จะต้องใช้ความร่วมมือภาคีเครือข่าย ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันจัดระบบและมาตรฐานการท่องเที่ยวทางเรือให้มีความปลอดภัย และเป็นที่ดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความประทับใจในคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ให้บริการ ปัจจัยต่าง ๆ ได้ส่งผลถึงความนิยมของการท่องเที่ยวทางเรือในฝั่งธนบุรีเป็นอย่างมาก นำไปสู่นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านฝั่งธนบุรีต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อสร้างแหล่งจัดเก็บด้านการท่องเที่ยวให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในประเทศ

5.3.2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นการหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในย่านธนบุรี เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เกิดศักยภาพและเกิดประสิทธิผลต่อนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวสูงสุด

5.3.3 ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นประเด็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรม เพื่อสร้างการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจบนฐานวัฒนธรรมของชุมชน